

LECTIO DIVINA SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Lk 3, 1-6

Advent 2. vasárnap („C” év)

Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!

PÉCSI EGYHÁZMEGYE
„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29,11)

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!

Tibériusz császár uralkodásának tizenötödik esztendejében történt: Poncius Pilátus volt Judea helytartója. Galileának Heródes volt a negyedes fejedelme, testvére, Fülöp meg Itureának és Trachonitisz tartományának, Lizániász pedig Abilinának volt a negyedes fejedelme, Annás és Kaifás főpapok idejében az Úr szózatot intézett Jánoshoz, Zakariás fiához a pusztában.

S ő bejárta a Jordán egész vidékét, hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára, ahogy meg van írva Izajás próféta beszédeinek könyvében: „A pusztába kiáltónak ez a szava:

Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit! A völgyeket töltsétek fel, a hegyeket, halmokat hordjátok el! Ami görbe, legyen egyenessé, a göröngyös változzék sima úttá, és minden ember meglátja az Isten üdvösségét.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹ Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετρααρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετρααρχούντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετρααρχούντος,

Tiberius császár uralkodásának tizenötödik évében pedig, amikor Pontius Pilatus volt Júdea helytartója és amikor Heródes uralkodott Galileában negyedes fejedelemként, Fülöp, az ő testvére pedig Itureában és a trahóni vidéken negyedes fejedelemként és Lizaniász Abilénében negyedes fejedelemként,

² ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Annás és Kaifás főpap idejében, lett az Isten szava Jánoshoz, Zakariás fiához a pusztában.

³ καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν,

És elment a Jordán mellett lévő minden tartományba hirdetve a megtérés keresztségét a bűnök bocsánatára,

⁴ ὥς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

amint meg van írva Izajás próféta könyvében mondva: „A pusztában kiáltónak hangja: »Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé az ő ösvényeit!

⁵ πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας·

Minden völgy be fog töltetni és minden hegy és domb alá fog szállni, és az egyenetlen (utak) egyenessé és a göröngyösök sima utakká lesznek.

⁶ καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.

És meg fogja látni minden test az Isten megszabadítását.«”

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹ANNO AUTEM QUINTO DECIMO IM PERII TIBERII CAESARIS, PROCU RANTE PONTIO PILATO IUDAEAM, TETRARCHA AUTEM GALILAEAE HERODE, PHILIPPO AUTEM FRATRE EIUS TETRARCHA ITURAEAE ET TRACHONITIDIS REGIONIS, ET LYSANIA ABILINAE TETRARCHA,

¹ **Tiberius császár uralkodásának 15. esztendejében, amikor Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, s Galileának Heródes volt a negyedes fejedelme, testvére, Fülöp meg Itureának és Trachonitisz tartományának, Lizániás pedig Abilinának volt a negyedes fejedelme,**

¹ Tibériusz császár uralkodásának tizenötödik esztendejében, amikor Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, Heródes pedig Galilea negyedes fejedelme, Fülöp, a testvére Itúrea és Trachonitisz tartomány negyedes fejedelme, és Lizániász Abilína negyedes fejedelme,

¹ ***Tibériusz császár uralkodásának tizenötödik évében történt. Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, Heródes Galileának, testvére, Fülöp, Itúreának és Trachonitisz tartománynak, Lizániás pedig Abilínának volt negyedes fejedelme.***

¹ Tibériusz császár uralkodásának tizenötödik esztendejében pedig, mikor Júdeában Poncius Pilátus volt a helytartó, és Galileának negyedes fejedelme Heródes, Iturea és Trakhónitisz tartományának pedig negyedes fejedelme az ő testvére Filep, Abiléné negyedes fejedelme meg Lisániás,

¹ Tiberius császár uralkodásának tizenötödik évében, amikor Júdea helytartója Poncius Pilátus volt, Galilea negyedes fejedelme Heródes, Iturea és Trakhónitisz tartományának negyedes fejedelme Heródes testvére, Fülöp, Abiléné negyedes fejedelme pedig Lüszaniasz volt;

²SUB PRINCIPE SACERDOTUM ANNA ET CAIPHA, FACTUM EST VERBUM DEI SUPER IOANNEM ZACHARIAE FILIUM IN DESERTO.

² **Annás és Kaifás főpapok idején az Úr szótátot intézett Jánoshoz, Zakariás fiához a pusztában.**

² Annás és Kaifás főpapok alatt, elhangzott az Úr igéje Jánoshoz, Zakariás fiához, a pusztában.

² ***Annás és Kajafás voltak a főpapok. Akkor elhangzott az Úr szava Jánoshoz, Zakariás fiához a pusztában.***

² *Annás és Kajafás főpapsága alatt, lőn az Úrnak szava Jánoshoz, a Zakariás fiához, a pusztában,*

² Annás és Kaifás főpapok idején Isten szólt Jánoshoz, Zakariás fiához a pusztában.

³ ET VENIT IN OMNEM REGIONEM CIRCA IORDANEM PRAEDICANS BAPTISMUM PAENITENTIAE IN REMISSIONEM PECCATORUM,

³ **S ő bejárta a Jordán egész környékét, hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára,**

³ S ő elment a Jordán egész környékére, hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára,

³ ***Bejárta a Jordán egész vidékét és bűnbánati keresztséget hirdetett a bűnök bocsánatára,***

³ *És méne a Jordán mellett lévő minden tartományba prédikálván a megtérés keresztségét a bűnöknek bocsánatjára;*

³ Ő elindult, és hirdette a Jordán egész környékén a megtérés keresztségét a bűnök bocsánatára,

⁴ SICUT SCRIPTUM EST IN LIBRO SERMONUM ISAI AE PROPHETAE: “VOX CLAMANTIS IN DESERTO: “PARATE VIAM DOMINI, RECTAS FACITE SEMITAS EIUS.

⁴ **ahogy meg van írva Izajás próféta beszédeinek könyvében: "A pusztába kiáltónak a szava: Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!**

⁴ amint írva van Izajás próféta beszédeinek könyvében: »A pusztában kiáltónak szava: 'Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit!

⁴ ***amint Izajás beszédeinek könyvében olvassuk: „A pusztában kiáltónak ez a szava: készítsétek elő az Úr útját! Egyengessétek ösvényeit! Töltsenek föl minden völgyet,***

⁴ *A mint meg van írva Ésaiás próféta beszédeinek könyvében, ki ezt mondja: Kiáltónak szava a pusztában: Készítsétek meg az Úrnak útját, egyengessétek az ő ösvényeit.*

⁴ ahogy meg van írva Izajás próféta beszédeinek könyvében: Egy kiáltó hangja a pusztában: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit!

⁵ OMNIS VALLIS IMPLEBITUR, ET OMNIS MONS ET COLLIS HUMILIABITUR; ET ERUNT PRAVA IN DIRECTA, ET ASPERA IN VIAS PLANAS:

⁵ **A völgyeket töltsétek fel, a hegyeket, halmokat hordjátok el, ami görbe, legyen egyenessé, a göröngyös változzék sima úttá,**

⁵ minden hegyet és halmot elhordanak; ami görbe, egyenes lesz, a göröngyös pedig sima úttá:

⁵ ***minden hegyet és halmot hordjanak le, ami egyenetlen, legyen egyenessé, ami göröngyös, legyen sima úttá,***

⁵ *Minden völgy betöltetik, minden hegy és halom megalacsonyíttatik; és az egyenetlenek egyenesekké, és a göröngyös utak símákká lesznek;*

⁵ Minden hasadék töltsék fel, minden hegy és halom tűnjön el! A kanyargós út legyen egyenes, a göröngyös sima!

⁶ ET VIDEBIT OMNIS CARO SALUTARE DEI””.

⁶ **és minden test meglátja az Isten üdvösségét.”**

⁶ Így szólt tehát a sokasághoz, amely kiment, hogy megkeresztelkedjen nála: »Viperák fajzata! Ki tanított titeket menekülni a jövő haragtól?

⁶ ***s meglátja majd minden ember az Isten üdvösségét.”***

⁶ *És meglátja minden test az Istennek szabadítását.*

⁶ Akkor majd minden halandó meglátja az Istentől jövő üdvösséget.

1.3. BEHATÁROLÁS

A gyermekségtörténet után (Lk 1-2) Lukács Keresztelő János nyilvános tevékenységének kezdetét írja le: elhelyezi időben és térben, illetve röviden összefoglalja Izajás könyvét is idézve (Lk 3,1-6). Ezzel előkészíti János tanúságtételét Jézusról (Lk 3,15-18), illetve Jézus megkeresztelésének epizódját (Lk 3,21-22).

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Lukács ebben a szakaszban hangsúlyozni akarja:

– Keresztelő János egy pontosan meghatározott történelmi korban, illetve jól körülhatárolt területen tevékenykedett. Kiléte, illetve működése tehát nem mitológiai jellegű, hanem történelmi, konkrét és valós. Ezáltal arra is rávilágít az evangélista, hogy Jézus személye és tevékenysége is valóságos, konkrét és történelmi. Ez összhangban áll Lukács azon törekvéssel, amit már az evangéliuma elején is leszögez: a történelem kontextusában kívánja elhelyezni a bemutatott személyeket, eseményeket: a keresztény örömhírt (vö. Lk 1,1-5; 2,1-3).

– Keresztelő János a próféták hatalmával és tekintélyével lép fel, s a megtérésre szólít fel. Ezt azzal is nyomatékosítja az evangélista, hogy János tevékenységét az Izajás könyvéből idézett sorokkal értelmezi (Iz 40,3-5). Az ószövetségi jóvendölések beteljesedésükhöz közelednek, ami Jézus Krisztusban valósul meg teljesen.

– Keresztelő János szavai és gesztusai, amiket a következő epizódban még jobban kifejt Lukács (Lk 3,7-20), Jézus nyilvános működését készítik elő.

– Isten minden ember számára a szabadulást hozza Jézus Krisztusban, aki a bűn és a halál fogságából szabadít meg. A Jézus név, amit az angyal szava alapján Mária a fiának ad (Lk 1,31), ezt jelenti: 'Isten megszabadít'. Lukács mind az evangéliumában, mind az Apostolok Cselekedeteiben ezt az Istentől jövő ingyenes üdvösséget, szabadítást hirdeti meg.

Isten Jézus Krisztusban mindenkinek üdvösséget hoz, de az embernek is a megtérés által el kell indulnia Isten felé.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

ῥῆμα θεοῦ (hréma Theú): Isten szava, Isten szózata, Isten kijelentése (Lk 3,2)

A birtokos szerkezet arra utal, hogy szoros kapcsolat van a szó és a beszélő között. Egyiket sem lehet a másik nélkül értelmezni. A beszélő benne van, abban, amit kimond, és a szó visszautal arra a valakire, aki azt kimondta. Vagyis a Szóban Isten van jelen, sőt Isten maga az Ige.

Azon birtokos szószerkezetek, amelyek a „ῥῆμα” (*hréma*) és a „θεοῦ” (*Theú*), illetve egyes esetekben az „Úr, Jézus, Krisztus” szavakat tartalmazzák az újszövetségi Szentírásban szépen rávilágítanak e kifejezés mély jelentéstartalmára. Az Isten szava hatalommal bíró szó: általa teremtetett a világ (Zsid 11,3), megmarad örökre (1Pét 1,25). A hit Krisztus szavának hallásából származik (Róm 10,17). Isten szava a „Lélek kardja” a hívő életében (Ef 6,17), szép szó, amit fontos, hogy megízleljen az ember (Zsid 6,5). Jézus szavára Péter többször visszaemlékezik, ami bűnbánatra indítja (Mt 26,75; Lk 22,61), illetve megmutatja neki az igehirdetés kapcsán, hogy mit kell cselekednie (ApCsel 11,16). Továbbá szoros kapcsolat van az Úr szava és a tanítvány között is: a hívő ember nemcsak fizikai étellel, hanem Isten igéjével is fontos, hogy táplálkozzék (Mt 4,4). Illetve, aki Istentől van, az hallgatja is az Ő szavát (Jn 8,47), s akit Isten küld, az beszél is az Ő szavait (Jn 3,34).

Továbbá azzal a formulával, hogy: „lett az Isten szava Jánoshoz, Zakariás fiához” (Lk 3,2), Lukács szinte szó szerint visszautal Jeremiás próféta meghívására (Jer 1,1), akinek a küldetése több mindenben hasonló volt Keresztelő Jánoséhoz (Jer 1,5-10): pl. küzdelem és szenvedés az igazság bátor kimondása miatt. János tehát a próféták hatalmával, és öntudatával lép fel, hogy Isten szavának megfelelően hirdesse a megtérésre való felhívást (Lk 3,3).

τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ (*to szótérion tú Theú*): az Isten megszabadítása, az Isten megmentése, az Isten megtartása, az Isten üdvözítése (Lk 3,6)

Lukácsnál a „τὸ σωτήριον” (*to szótérion*) főnevesült melléknév háromszor fordul elő, a többi evangélista viszont nem használja. Tehát sajátosan lukácsi kifejezésről van szó, amelyet evangéliuma elején, illetve az Apostolok Cselekedeteinek végén alkalmaz, ezáltal keretbe foglalva mindazt, amit meg akar fogalmazni örömhírként hallgatóinak (vö. Lk 1,1-4). Az idős Simeon a jeruzsálemi templomban mondja a gyermek Jézusra vonatkozóan: „meglátták szemeim a te megszabadításodat” (Lk 2,30). Keresztelő János a Jordán folyó mentén Izajást idézve hangoztatja: „meg fogja látni minden test az Isten megszabadítását”

(Lk 3,6). Végül pedig Pál apostol Rómában a zsidókhoz fordulva hirdeti: „Istennek ez a megszabadítása a népeknek küldetik, amit ők meg fognak hallani” (ApCsel 28,28). Jeruzsálemtől Rómaig, tehát az egész világra szólóan hangzik el az a jó hír, amit meglátnak (Lk 2,30; 3,6), illetve meghallanak (ApCsel 28,28) az arra nyitott emberek, vagyis, hogy a szabadság egyedül Istentől jön. A szóhoz kapcsolódó birtokos eset arra utal, hogy Isten a forrása az üdvösségnek, illetve maga az Úr szabadítja meg, őrzi meg, üdvözíti az embert.

Az agg Simeon még önmagáról beszél (ő látta meg Isten megszabadítását) (Lk 2,30), János szavai szerint már minden test, vagyis az ember a maga hús-vér valóságában (Lk 3,6), végül Pál pedig megnyitja a horizontot a nemzetek (a pogányok, a népek) felé is (ApCsel 28,28). Tehát Isten megszabadító, üdvözítő tette, ami teljesen és végérvényesen Jézus Krisztusban valósult meg, minden embernek szól, ahogy Pál apostol egy másik helyen is hangsúlyozza: „Isten üdvözítő kegyelme ugyanis megjelent minden embernek” (Tit 2,11). A kérdés az, hogy az ember észreveszi-e, meghallja-e ezt az örömhírt: elfogadja-e, befogadja-e Jézus Krisztust, az egyetlen Üdvözítőt?

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Lukács evangéliumán belül

Lk 1,77 hogy az üdvösség ismeretét add népének bűnei bocsánatára

Lk 1,80 A gyermek nőtt, erősödött lélekben, és mindaddig a pusztában élt, míg Izrael előtt föl nem lépett.

Lk 2,30 mert látta szemem üdvösségedet

Lk 23,7 Amikor megtudta, hogy Heródes uralma alá tartozik, elküldte Heródeshez, aki azokban a napokban épp Jeruzsálemben tartózkodott.

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mt 3,1-6 Ezekben a napokban Júdea pusztájában fellépett Keresztelő János, és így prédikált: „Tartsatok bűnbánatot, mert közel van a mennyek országa!” Ő az, akire Izajás próféta utal, amikor ezeket mondja: „A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!” János teveszőrből készült ruhát viselt, csípőjét pedig bőrvette körül, sáska és vadméz volt az eledele. Kiment hozzá Jeruzsálem, egész Júdea és a Jordán egész vidéke. Megvallották bűneiket, s ő megkeresztelte őket a Jordán folyóban.

Mt 26,3 Akkor összegyűltek a főpapok és a nép vénei Kaifás főpap palotájában

Mk 1,2-6 Amint Izajás próféta megírta: Íme, elküldöm követemet színed előtt, hogy előkészítse utadat. A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit! Történt, hogy Keresztelő János a pusztában hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára. Kivonult hozzá egész Júdea vidéke és Jeruzsálem minden lakója. Miközben megvallották bűneiket, megkeresztelte őket a Jordán folyóban. János teveszőrből készült ruhát viselt, csípőjét bőrvette körül, és sáskával meg vadmézzel élt.

Mk 6,14 Heródes király is hallott róla, hiszen messze elterjedt nevének a híre. Azt gondolta, Keresztelő János támadt fel a halálból, azért van benne csodatevő erő.

Mk 6,17 Mert Heródes volt az, aki embereivel elfogatta Jánost, és megkötözve börtönbe vetette testvérének, Fülöpnek a felesége, Heródiás miatt, akit feleségül vett.

Mk 8,27a Ezután Jézus elment tanítványaival Fülöp Cezaréájának a környékére.

Jn 1,19-23 János így tett tanúságot: A zsidók papokat és levitákat küldtek hozzá Jeruzsálemből, s megkérdeztették: „Ki vagy?” Erre megvallotta, nem tagadta, hanem megvallotta: „Nem én vagyok a Messiás.” Ezért megkérdezték tőle: „Hát akkor? Talán Illés vagy?” „Nem vagyok” – felelte. „A próféta vagy?” – Erre is nemmel válaszolt. Így tovább faggatták: „Akkor ki vagy? Választ kell vinnünk azoknak, akik küldtek minket. Mit mondasz magadról?” Ezt felelte: „A pusztában kiáltó szó vagyok: Egyengessétek az Úr útját”, amint Izajás próféta mondta.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Zsolt 67,3 hogy megismerjük útját a földön, és minden nép körében üdvösségét!

Zsolt 97,3 Előtte tűz lobog, s megemészti ellenségeit körös-körül.

Iz 40,3-5 Egy hang kiált: „Készítsetek utat a pusztában az Úrnak, egyengessétek Istenünk ösvényét a sivatagon át. Minden völgyet töltsetek fel, minden hegyet és halmot hordjatok el. Ami egyenetlen, váljék egyenessé, a hegyek ormai legyenek olyanok, akár a völgy. Akkor megnyilvánul majd az Úr dicsősége, és minden ember látni fogja. Igen, az Úr szája mondta ezt így.”

ApCsel 13,24 Föllépése előtt János a bűnbánat keresztségét hirdette Izrael egész népének.

ApCsel 19,4 „János a bűnbánat keresztségével keresztelt – magyarázta Pál –, a népet meg arra biztatta, higgyenek abban, aki utána jön, azaz Jézusban.”

ApCsel 28,28 Tudjátok hát meg, hogy Isten üdvössége a pogányoknak jut majd osztályrészül. Ők meghallgatják.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Tiszteletreméltó Béda: Pilátust Tibériusz uralkodásának 15. évében tették meg a zsidó nép kormányzójának és további tíz évig maradt ott, majdnem Tibériusz haláláig. De Heródes, Fülöp és Lizániász annak a Heródesnek a fiai, aki Urunk születésekor volt hatalmon. A köztes időben (az idősebb) Heródes testvére, Archelaus uralkodott 10 évig, őt bevádolták, elítélték és kivégezték, ezután osztották 4 részre Júdeát. Annás és Kaifás voltak a főpapok, de János működésekor Annás teljesített szolgálatot, amikor pedig Jézust keresztre feszítették, akkor Kaifás viselte a hivatalt. Közben másik három főpap is volt, de őket nem említi a szent szerző, mert a szenvedéstörténet szempontjából Annás és Kaifás fontosak. Szent Ambrus pedig egy elmélkedésében azt mondja: „Jól mondja a szent szöveg, hogy elhangzott (ti. jött) az Úr igéje Jánoshoz, mert az Egyház nem embertől származik, hanem az Igétől.

Nazianzi Szent Gergely: János hirdette a bűnök bocsánatát, mert ő maga nem tudta megadni azt a keresztséget, ami elveszi a bűnöket; azt csak Isten megtestesült Igéje tudja megadni. János kiált a pusztában, mert elhozza a megváltás örömhírét a pusztaságban és büntetésben lévő Júdeának, de amit hirdet, azt kifejti az evangélium: „Készítsétek az Úr útját!” Mert azok, akik a hitet és a jó cselekedeteket hirdetik, mi más tehetnek, mint az Úr útjának előkészítését a szívekben? Szent Ambrus szerint sokan Keresztelő Szent Jánost a Törvényhez hasonlítják, mert az ő keresztsége leleplezi a bűnt, de megbocsátani nem tudja azt.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

522. Isten Fiának földre jövele oly mérhetetlenül nagy esemény, hogy Isten évszázadokon át akarta azt előkészíteni. Ő maga mindent – a „korábbi szövetség” szertartásait és áldozatait, előképeit és szimbólumait – Krisztusra irányít: Őt hirdeti az Izraelben egymást követő Próféták ajka által. Egyébként a pogányok szívében homályos várakozást ébreszt ezen eljövétel iránt.

711. Iz 43,19-ben az „Íme, én új dolgokat művelek” két profétai irányzatra utal: egyik a Messiás várására, a másik az új Lélek hirdetésére vezet, és mindkettő a csekély „maradék” felé tart, „a szegények népe” felé, mely reménykedve várja „Izrael vigasztalását” és „Jeruzsálem megváltását” (Lk 2,25.38).

Fentebb már láttuk, miként valósította meg Jézus a rá vonatkozó próféciákat. Itt azokra szorítkozunk, amelyekben inkább a Messiás és az Ő Lelke közötti kapcsolat jelenik meg.

712. A várt Messiás arcvonásai az Emmánuel könyvben kezdenek körvonalazódni (amikor „Izajás (...) látta [Krisztus] dicsőségét”: Jn 12,41), különösen Izajás 11,1–2 versében:

„És vessző sarjad majd Jessze törzsökéből,
és virág fakad az ő gyökeréből:
és megnyugszik rajta az Úr lelke:
a bölcsesség és az értelem lelke;
a tanács és az erősség lelke;
a tudomány és az Úr félelmének lelke.

713. A Messiás vonásai főként a Szolga énekeiben nyernek kinyilatkoztatást. Ezek az énekek hirdetik Jézus szenvedésének értelmét és megjelölik a módot, ahogyan Ő ki fogja árasztani a Szent Lelket, hogy életet adjon a sokaságnak: nem kívülről, hanem „a mi szolgai alakunkat magára öltve” (Fil 2,7). Magára véve a mi halálunkat, tudja közölni velünk az Ő Lelkét, aki az életé.

714. Ezért kezdi Krisztus a Jó Hír hirdetését Izajás ezen sorainak magáévá tételével (Lk 4,18–19):

„Az Úr Lelke rajtam;
mert fölkent engem,
hogy örömhírt vigyek a szegényeknek,
elküldött, hogy hirdessem a foglyoknak az elbocsátást,

és a vakoknak a látást,
 hogy elküldjem a megtörteket az elbocsátásban,
 és hirdessem az Úr kedves esztendejét.”

715. A közvetlenül a Szentlélek elküldésére vonatkozó profétai szövegek olyan jövendölések, amelyekben Isten népének szívéhez szól az Ígérek nyelvén, a szeretet és a hűség hangnemében, aminek beteljesülését Szent Péter fogja kikiáltani pünkösdi reggelén. Ezen ígérek szerint „az utolsó időkben” az Úr Lelke meg fogja újítni az emberek szívét azáltal, hogy beléjük vési az új Törvényt; Ő fogja összegyűjteni a szétszórt és megosztott népeket, és megbékélteti őket; az első teremtetést átformálja, és ott az emberekkel fog lakni Isten békességben.

716. A „szegények”, az alázatosak és szelídek népe, akik teljesen ráhagyatkoztak Isten titokzatos terveire – azok népe, akik várják az igazságot, de nem az emberektől, hanem a Messiástól –, a Szentlélek nagy és titokzatos műve végig az ígérek idején Krisztus eljövételének előkészítésére. A Lélek által megtisztított és megvilágosított szívük értéke a zsoltárokból mutatkozik meg. Ezekben a szegényekben az Úr Lelke „tökéletes népet” készít.

722. A Szentlélek kegyelmével előkészítette Máriát. Illet, hogy „kegyelemmel teljes” legyen Anyja Annak, akiben „testi formában az istenség egész teljessége lakozik” (Kol 2,9). Mária tiszta kegyelemben, bűn nélkül fogantatott, s mint az összes teremtmény között a legalázatosabb, mindenkinél alkalmasabb volt a Mindenható kimondhatatlan ajándékának fogadására. Gábiel arkangyal helyesen köszönti mint „Sion leányát”: „Ave!” azaz `örvendezzél'. Mária énekével Isten egész népe, tehát az Egyház hálaadását is küldi az Atyához a Szentlélekben, mivel bensőjében hordozza az örök Fiút.

523. Keresztelő Szent János az Úr közvetlen előfutára; Tőle küldetett, hogy utat készítsen. Ő maga a „Magasságbeli prófétája” (Lk 1,76), minden Prófétát fölülmúl, az utolsó közülük, megnyitja az evangéliumot; anyja méhéből köszönti Krisztus eljövételét, és abban találja örömét, hogy ő a „vőlegény barátja” (Jn 3,29), akit „Isten bárányának” nevez, „aki elveszi a világ bűneit” (Jn 1,29). „Illés szellemével és erejével” (Lk 1,17) jár Jézus előtt, és prédikációjával, bűnbánati keresztségével s végül vértanúságával tanúságot tesz róla.

717. „Volt egy Istentől küldött ember, kinek János volt a neve” (Jn 1,6). Jánost maga Krisztus, akit Szűz Mária nemrég fogant a Szentlélektől, „már anyja méhében” betöltötte „Szentlélekkel” (Lk 1,15). Mária „látogatása” Erzsébetnél Isten látogatását valósította meg népénél.

718. János „az eljövendő Illés”. A Szentlélek tüze lakik benne és futtatja (mint előfutárt) az Úr előtt, aki jön. Jánosban, az előfutárban a Szentlélek készít „az Úrnak tökéletes népet” (Lk 1,17).

719. János „több, mint prófeta”: a Szentlélek őbenne teljesíti be „a próféták által mondottakat”. János zárja le a prófétáknak Illéssel kezdődött ciklusát. Hirdeti, hogy küszöbön áll Izrael vigasztalása; ő az érkező Vigasztaló „hangja”. János, miként majd a Szentlélek is, „tanúságul jött, hogy tanúságot tegyen a világosságról” (Jn 1,7). Így Jánosban a Szentlélek beteljesíti „a próféták vizsgálódásait” és az angyalok „vágyakozását”: „Akire

majd látod, hogy leszáll a Lélek, és rajta marad, Ő az, aki Szentlélekben keresztele. És én láttam és tanúskodtam róla, hogy Ő az Isten Fia. (...) Íme, az Isten Báránya!” (Jn 1,33-36)

720. Végül a Szentlélek az előkép-Keresztelő Jánossal elindítja azt, amit Ő maga Krisztussal és Krisztusban fog megvalósítani: az „istenhasonlóság” visszaállítását az emberben. János keresztsége a bűnbánatra szól, a vízben és Lélekben való keresztség új születés lesz.

710. A Törvény feledése és a Szövetség iránti hűtlenség halálhoz vezet: a számkivetés látszólag az ígéretek megsemmisülése, valójában pedig az üdvözítő Isten titokzatos hűsége és a megígért megújítás kezdete, de a Lélek szerint. Isten népének végig kellett szenvednie ezt a tisztulást; a számkivetésen Isten tervében már rajta van a kereszt árnyéka, és a szegények maradéka, mely visszatér, az Egyház világosan fölismerhető előképei közé tartozik.

2532. A szív megtisztítása imádságot, a tisztaság gyakorlását, a szándék és a tekintet tisztaságát igényli.

2636. Az első keresztény közösségek szüntelenül imádkoztak egymásért: Pál apostol ily módon részesíti őket evangéliumi szolgálatában, de maga is közbenjár értük. A keresztények közbenjáró imádsága nem ismer határokat: szól „minden emberért, (...) mindazokért, akik a hatalmat gyakorolják” (1Tim 2,1-2), az üldözöket, és azok üdvösségéért, akik elutasítják az evangéliumot.

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA RECONCILIATIO ET POENITENTIA KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

26. A KATEKÉZIS

Azon a tág területen, melyen az Egyháznak a dialógus révén teljesítenie kell küldetését, a bűnbánat és a kiengesztelés lelkipásztori tevékenysége az Egyház tagjai felé fordul, elsősorban e két egymástól különböző de egymást kiegészítő valóságról szóló hitoktatással, melynek a színódus atyái is nagy jelentőséget tulajdonítottak, és javaslataikban is kiemelték: a bűnbánatot és a kiengesztelődést. Elsőként tehát a katekézist kell alkalmazni.

Ennek a nagyon időszerű ajánlásnak a mélyén egy igen alapvető feltétel rejlik: a lelkipásztori szempont nem állhat szemben a tanítással, sem a pasztoráció nem tekinthet el a tanítás tartalmától, amelyből életet kap és erőt merít. Ha az Egyház „az igazság oszlopa és alapja”,¹ s anyaként és tanítóként küldetett ebbe a világba, hogyan mellőzhetné az igazság tanítását, mely az élethez vezető utat mutatja?

Az Egyház pásztoraitól elsősorban a kiengesztelődésről szóló katekézist várják. E katekézis csak azon a szentírási, különösen újszövetségi tanításon alapulhat, hogy a megváltó és kiengesztelő Jézus Krisztusban meg kell újítani a szövetséget Istennel; s hogy ennek fényében és e közösség és barátság kiszélesítéseként, ki kell békülni a felebaráttal még még akkor is, ha ezért az áldozatot meg kell szakítanunk.² Jézus gyakran hangoztatja a testvéri kiengesztelődést, például amikor felhív, hogy annak, ki megütötte egyik

arcunkat, tartsuk oda a másikat is, és aki elvette ruhánkat, adjuk oda köntösünket is.³ A megbocsátás parancsát még élesebben fejezi ki azzal, hogy mindenki olyan mértékben részesül bocsánatban, amilyen mértékkel ő bocsát meg másoknak;⁴ olyan bocsánatról van itt szó, mely az ellenségre is vonatkozik;⁵ olyan bocsánatról, mely hetvenszer hétszer,⁶ azaz minden korlátozás nélkül kötelez. Ilyen feltételek mellett csak az evangéliumi lelkület érvényesülhet, csak úgy jöhet létre kiengesztelődés az egyes személyek, családok, közösségek, népek és nemzetek között. A Szentírásnak a megbocsátásra vonatkozó kijelentéseiből természetszerűen eljutunk egy teológiailag meghatározott katekézishez, mely felhasználhatja a pszichológia, a szociológia és a humán tudományok elemeit is, ha ezek alkalmasak arra, hogy megvilágítsanak egyes helyzeteket, problémákat, és így a hallgatókat vagy olvasókat konkrét döntésekre ösztönözzék.

Az Egyház papjaitól elvárjuk továbbá a bűnbánat katekézisét. Kell, hogy ennek is a Szentírás legyen a forrása. Ez az üzenet a bűnbánatban mindenekelőtt a megtérés értékét hangsúlyozza. Ezzel a szóval próbáljuk fordítani a görög metanoia⁷ fogalmát, melynek jelentése a lelkület megváltoztatása, hogy Isten felé fordulhasson. Különben ez a két alapeleme a tékozló fiú történetének: a magába szállás⁸ és az elhatározás, hogy visszatér atyjához. A megtérés eme elsődleges lelkülete nélkül nincs kiengesztelődés. A katekézisben ezt konkrét fogalmakkal és megfelelő szavakkal kell szemléltetnünk, melyek a különböző korosztályok, a különböző kulturális, etikai és szociális igényeknek megfelelnek.

Ez az első értéke a bűnbánatnak, amely egy másodikban folytatódik: a „megtérés” annyit is jelent mint „bűnbánat”. A metanoiának ezt a két jelentését látjuk abban az útmutatásban, melyet Jézus adott: „Ha testvéred... megbánja, bocsáss meg neki. Ha hétszer vétkezik is naponta ellened, és hétszer fordul hozzád azzal, hogy 'bánom', bocsáss meg neki.”⁹ A jó hitoktató megmutatja, hogy a bánat – ugyanúgy, mint a megtérés – távolról sem csak felületes érzés, hanem a lélek valóságos megváltozását jelenti.

A bűnbánat harmadik értéke abban a változásban jelentkezik, mely az előző magatartást – a megtérést és bánatot – külső jelekben is nyilvánítja: bűnbánatot tart a lélek. Ez jól felismerhető a metanoiában, ahogyan azt Jézus előfutára a szinoptikusok szövegében használja.¹⁰ A bűnbánattartással az egyensúly és harmónia, melyet a bűn romba döntött, visszaáll, ha ez az embernek áldozatába is kerül.

Olyan korban, mint amilyenben mi élünk, nagyon nehéz átfogó és jól alkalmazott katekézist adnunk a bűnbánatról, mert az uralkodó magatartás és gondolkodásmód nyíltan ellentétben áll a fentebb hangoztatott három értékkel. A ma emberének sokkal nehezebb – mint előzőleg bármikor – elismernie saját egyéni hibáit és olyan elhatározásra jutnia, hogy azokat felülvizsgálja és új útra térjen. Nehezebbre esik kimondania: „sajnálom” avagy „fájlalom”. Ösztönösen és ellenállhatatlanul visszautasít mindent, aminek áldozati jellege van a bánat területén, mely az elkövetett bűn jóvátételére irányul. Itt szeretném hangsúlyozni, hogy az Egyház elégtételi fegyelme nem csekély kárára van a keresztények belső életének és az egyházi közösségnek. Bár az utóbbi időben könnyítettek rajta, sokat veszített kisugárzó erejéből. Gyakran csodálkoznak a nem keresztények, hogy Krisztus tanítványai mily csekély jelét adják a valódi bűnbánatnak. Magától értetődően, a keresztény bűnbánat csak akkor valódi, ha szeretetből és nem csupán félelemből fakad; ha komolyan törekszik arra, hogy a „régibb embert” megfeszítse, hogy Krisztus erejéből

megszülethessen az „új ember”; ha Krisztust mint példaképet követi, ki, noha ártatlan volt, a szegénység és türelem útját választotta, a lemondását és – mondhatjuk a bűnbánatét.

Az Egyház pásztoraitól továbbá elvárjuk – amint a szinódus is emlékeztet rá – a lelkiismeretről és annak formálásáról szóló oktatást. Ez is nagyon időszerű téma, ha fontolóra vesszük, hogy ez a benső szentély, a személyiség legbensőbb pontja, a lelkiismeret, mennyire ki van téve a mai kultúra támadásainak; mennyire meg van terhelve, próbára van téve, össze van zavarva és el van homályosítva. A lelkiismeretre vonatkozó okos hitoktatásra értékes útmutatást találhatunk az egyházatyáknál, a II. vatikáni zsinat teológiájában, különösen két dokumentumban:

„Az egyház és a mai világ”¹¹ és a „Vallásszabadságról”¹² zsinati dokumentumokban. Ugyanígy VI. Pál pápa gyakran foglalkozott a lelkiismeret természetével és szerepével a mi életünkben.¹³ Az ő nyomát követve nem szalaszthatunk el semmiféle

alkalmat, hogy ne szóljunk erről a nagyon fontos elemről, mely az ember nagyságát és méltóságát adja.¹⁴ Ez „az erkölcsi érzék képesít minket arra, hogy különbséget tudjunk tenni jó és rossz között... mintegy belső szem, a lélek meglátó ereje, mely lépteinket a jó útjára vezérel”. Ugyanakkor alá kell húznom a keresztyény lelkiismeret kialakításának fontosságát, nehogy emberi személyiséget rombolóerővé válják, hanem szentéllé, ahol Isten feltárja nekünk a valódi jót.¹⁵

A hívek elvárják az Egyház pásztoraitól, hogy a kiengesztelődés más fontos pontjairól is szóljanak:

a büntudatról, mely – mint már mondtuk – mai világunkban elsatnyult.

a kísértésről és a kísértésekről: „maga Jézus Krisztus, az Isten Fia hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt”¹⁶ akarta, hogy a Gonosz megkísértse,¹⁷ így akarta megmutatni, hogy miként Ő, tanítványai is ki vannak téve a kísértésnek, és azt is, milyen magatartást tanúsítsanak a kísértés idején. Annak, aki az Atyát kéri, hogy erején felül ne kísértessék¹⁸ és ne essék kísértésbe,¹⁹ annak, aki a bűnre való kísértésnek nem teszi ki magát, a kísértés ténye nem azt jelenti, hogy már vétkezett, hanem inkább alkalom a hűségben való növekedésre és a következetes életvitelre alázatosságban és éberségben.

a böjtről, mely régi és újabb formáiban is a megtérés és a bűnbánat jele, továbbá a böjttel saját személyünkben meghalunk, hogy Krisztust, a keresztre feszítettet öltük magunkra, és szolidárisak legyünk az éhezőkkel és szenvedőkkel.

az alamizsnáról, mely a tényleges élő szeretet eszköze, amellyel megosztjuk azt, amink van, azokkal, akik a szegénység terhe alatt sínylődnek.

a belső kapcsolatról, mely le tudja győzni a világ minden ellenzékét; Isten és az emberek között megvalósítja a barátságot, hiszen ez az Egyház eszkatológikus célja.

a konkrét körülményekről, melyek között a kiengesztelődés megvalósulhat (a családban, a polgári társadalomban, a szocialista rendszerekben), és főként a négy

kiengesztelődésben, melyek négy alapvető szakadást orvosolnak: kiengesztelődés Isten és ember között, önmagunkkal, testvéreinkkel és az egész teremtetttel világgal.

Az Egyház nem hagyhatja ki – anélkül hogy lényeges küldetéséhez tartozó tanítást súlyosan el ne torzítaná –, azt a négy témát melyeket a hagyományos egyházi szóhasználatban az ember végső dolgainak nevezünk: a halált, az ítéletet, a poklot és a paradicsomot. Egy olyan kultúrában, mely az embereket be akarja zárni többé-kevésbé

sikeres földi életük kereteibe, az Egyház pásztoraitól megkívánják azt a tanítást, amely a hit erejével megnyitja és megvilágítja a halálon túli jövőendő életet. Túl a halál titokzatos kapuján kirajzolódik az örök boldogság, az Istennel való barátság, avagy a tőle való elszakadás büntetése. Csak ebben az eszkatológikus távlatban érthetjük meg a bűn igazi mértékét, és érez indítást az ember a bűnbánatra és a kiengesztelődésre.

A buzgó és találékony lelkipásztorok ne mulasszák el soha, hogy ráleljenek e hitoktatás széles skálájú, változatos lehetőségeire. Természetesen számítanak a kultúrák és a hitbeli képzettség különbségei. Ilyen alkalmat adnak: a Szentírás olvasása, a szentmisék, a többi szentségek szertartásai, sőt maga a körülmény is, amelyek között ezeket ünnepeljük. Erre a célra más lehetőségek is kihasználhatók: prédikáció, olvasmányok, viták, találkozások, hittani továbbképzések stb. – amint azt sok helyen csinálják. Itt különösen hangsúlyozzuk a régi missziós napokat, melyek a hitoktatásban oly jelentősek voltak. Ha ezeket napjaink igényéhez igazítanók, a hitbeli nevelésnek manapság is alkalmas eszközei lehetnének. Ez vonatkozik a bűnbánatra és a kiengesztelődésre is.

Tekintettel a megtérésen alapuló kiengesztelődés nagy jelentőségére az emberi kapcsolatokban, a társadalmi együttélés minden területén (a nemzetközi kapcsolatokat is beleértve), az Egyház tanításában nem nélkülözheti a szociális problémák feltárását sem. Elődeink időszerű és világos tanítása, különösen XIII. Leóé, kinek nevéhez a II. vatikáni zsinat *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúciójának nagyon sok megállapítása fűződik, továbbá több püspöki konferencia, mely saját országa különböző kérdéseire keresett megoldást – ezek együttesen a tanítás széleskörű és jól megalapozott rendszerét adták az emberi társadalom sokrétű követelményeiről. Ez vonatkozik egyénekre, családokra, különböző területeken létesült csoportokra és egy olyan társadalom felépítésére, mely megfelel az erkölcsi törvénynek és a civilizáció alapkövetelményeinek.

Az Egyháznak ez az útmutatása természetesen Isten szavát tükrözi, mely szól az egyes ember jogairól és kötelezettségeiről, de a családról és a közösségről is. Továbbá szól a szabadság értékéről, az igazságosság dimenzióiról, a szeretet elsőségéről, az emberi személy méltóságáról, a közösség javáról, melyhez a politikának és a gazdasági életnek alkalmazkodnia kell. A tanítóhivatal szociális tanainak alapvető elvei (törvényei), melyek erősítik és feltárják az emberi értelem és a népek lelkiismeretének általános törvényeit, adják nagymértékben a szociális konfliktusok békés megoldásának és a mindenre kiterjedő kiengesztelődésnek a reményét.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA DOMINUM ET VIVIFICANTEM KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

50. A két évezredet lezáró nagy jubileum, amelyre az Egyház már most készül, elsősorban krisztológiai jellegű, hiszen Jézus Krisztus születését ünnepeljük. Ugyanakkor Szentlélek-teológiai jellege is van, mert a megtestesülés misztériuma a

„Szentlélek közreműködésével” történt. Az a Lélek működött, aki az Atyával és a Fiúval egylényegű; a háromegységű Isten abszolút misztériumában Ő a szeretet Személye, a teremtetlen ajándék; aki a teremtés rendjében Isten ajándékainak örök forrása, bizonyos értelemben közvetlen elve és alanya Isten önközlésének a kegyelem rendjében. Ennek az ajándéknak és önközlésnek csúcspontja a megtestesülés misztériuma.

A teremtés rendjében és az üdvösség történetében a Szentlélek legfőbb műve Jézus Krisztus megtestesülése és születése. A legnagyobb kegyelem, az egyesülés kegyelme, mely

minden más kegyelem forrása, amint azt Szent Tamás kifejti.²⁰ A nagy jubileum erre vonatkozik – és ha teljes mélységében szemléljük: a Szentlélek személyére, aki mindezt művelte.

Valójában az „idők teljességének” megfelel az a sajátos teljesség, amelyben az egy és háromszemélyű Isten a Szentlélek által önmagát közli. A Szentlélek hozta létre az unio hypostatica misztériumát, az isteni természet egyesítését az emberivel, az istenséget és az emberséget egy személyben, az örök Igében és Fiúban. Amikor Mária az angyali híradásra kimondta az ő „igen”-jét – „legyen nekem a te igéd szerint”-, szűzi módon fogant egy embert, az Emberfiát, ki Istennek Fia. Az Ige, a Fiú eme „emberré levésében” a teljesség tetőfokára jutott az a csere, amelyben Isten közölte önmagát a teljes teremtésben és az üdvösség történetében. Ezt a teljességet különös erővel és ékesszólással fejezi ki János evangéliuma: „Az Ige testté lőn”.²² Isten Fiának megtestesülése nem azt jelenti csupán, hogy Isten felvette az emberi természetet, hanem bizonyos értelemben mindazt, ami „test”: az egész emberséget, az egész látható és anyagi világot. A megtestesülésnek megvan a maga kozmikus jelentése és dimenziója. Amennyiben Krisztus „minden teremtmény elsősülte”²³ egyéni emberségébe testesülve, az egész emberi mivolttal egyesült, ami „test”,²⁴ s ezáltal minden „testtel”, az egész teremtéssel.

56. A Szentlélek elleni tusakodás, amelyet Szent Pál a belső és szubjektív dimenzióban mint feszültséget, küzdelmet és ellenszegülést jelöl meg az ember szívében, a különböző történelmi korokban – sajnos – külső dimenziókban is megjelenik, különösen a modern időkben. Konkrét formában mint a kultúra tartalma, mint civilizáció, mint filozófiai rendszer, mint ideológia, mint az emberi cselekvés és magatartás programja. Ez az ellenszegülés legfőbb kifejeződését az materializmusban éri el, akár mint elmélet vagy gondolkodásmód, akár gyakorlati szempontból a tények értelmezésének és értékelésének módszere, valamint az ezeknek megfelelő magatartás programja. Az a rendszer, amely ezt a gondolkodásmódot, cselekvési normát és gyakorlatot a legjobban kifejlesztette és gyakorlatilag megvalósította, a dialektikus és történelmi materializmus, amely most is a marxizmus létalapját adja.

A materializmus alapjában és ténylegesen a kizárja a világból és az emberből Isten jelenlétét és tevékenységét, mert Ő lélek. És teszi ezt főként azon az alapon, mert tagadja ennek létét, hiszen lényege és gyakorlata szerint ateista rendszer. Korunk legjelentősebb jelensége az ateizmus, melyet a II. Vatikáni Zsinat több oldalról mutat be.²⁵ Bár az ateizmusról nem szólhatunk kizárólag egyértelműen, még ha leszűkítjük is a materialista filozófiára, amelyben különböző formákat ölthet; és állíthatjuk, hogy ez a fogalom különböző értelmezésben fordul elő. Mégis azt kell mondanunk, hogy a tényleges és valódi materializmus elméleti síkon – mint a valóság értelmezője, a személyes és közösségi cselekvés alapelve – ateista jellegű. A cselekvések értékrendje és célszerűsége, amelyeket ez a felfogás felmutat, szorosan összefügg minden létezőnek azzal az értelmezésével, hogy az anyagi természetű. Ha olykor, mint például a kultúra és erkölcs területén „szellemről” és „lelki kérdésekről” szól, úgy teszi, hogy bizonyos cselekvéseket az anyag különös megjelenési formáinak tekint, hiszen ebben a rendszerben az anyag az egyedüli létező. Ebből következik, hogy egy ilyen értelmezésben a vallás csak „idealista illúzió” tekinthető, amely ellen bárhol, bármilyen történelmi körülmények között, a

legmegfelelőbb módon és a legalkalmasabb eszközökkel küzdeni kell, hogy a társadalomban és az emberi szívekben felszámolható legyen.

Ezért mondhatjuk, hogy a materializmus a rendszeres és összefoglaló továbbfejlődése annak az ellenszegülésnek és ellentmondásnak, amelyet Szent Pál szavai így fejeznek ki: „A test kívánsága a lélek ellen irányul”. Ez az összeütközés kétoldalú, amit az apostol a második részben így fogalmaz meg: „A lélek kívánsága a test ellen irányul”. Aki a lélek szerint akar élni, aki elfogadja üdvözítő törekvését és azzal összhangban van, annak szükségszerűen el kell utasítania a test kívánságait és követelményeit; ideológiai és történeti megjelenési formájában is el kell utasítania a vallásellenes materializmust.

Ennek a korunkra oly jellemző háttérnek a tudatában kell a nagy jubileumra készülnünk, kiemelnünk „a lélek igényét”. Sürgető kiáltásként hangzik fel egy új advent éjszakájában, amelynek végén – miként kétezer évvel ezelőtt – „minden ember meglátta az Isten üdvösségét”.²⁶ Ez egy lehetőség és remény, amelyet a ma emberének az Egyház nyújthat. Tudja, hogy a lélek elleni tusakodás, amely korunk emberének és kultúrájának sajátja – különösen egyes területeken és a test kívánsága elleni küzdelemben az Úr eljöveteleével, a megtestesüléssel, a Szentlélekben való önközlésével – , sok esetben drámai jelleget ölthet, és talán az emberiség új kudarcához vezethet. De szilárdan hiszi, hogy Isten részéről mindig üdvösségszerző önközlésről, gyógyító és a bűntől megváltó közeledésről van szó a Szentlélek közreműködésével.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A mai *evangélium* (Lk 3,1-6) Keresztelő Szent János szavait és fellépését helyezi a középpontba. Fő motívumokként jelenik meg a bűnbánat, az Úr és a vele járó üdvösség érkezése, valamint az erre való készület.

A *kezdőének* (vö. Iz 30, 19. 30) így hangzik: „Sion népe, íme, jön az Úr, hogy megmentse a nemzeteket, és hallani fogjátok dicsőséges szavát, szívetek öröme.”

A *kezdő könyörgés* az előkészületre és a vágyakozással teli várakozásra helyezi a hangsúlyt: „segíts, hogy szent vágyakozással siessünk Fiad elé.”

Az *olvasmány* (Bár 5, 1-9) az elközelgő üdvösség ígérteit tolmácsolja a próféta szavai által.

A *válaszos zsoltár* (Zsolt 125, 1-2ab. 2cd-3. 4-5. 6) pedig már az Úr nagy tettei feletti ujjongó örömet tükrözi: „Hatalmas dolgot művelt az Úr velünk, azért szívből ujjongunk.” A *szentlecké* (Fil 1, 4-6. 8-11) a tisztaság, a feddhetetlenség, valamint a helyes út megtalálásának vágyával már a bűnbánat és megtisztulás témájához kapcsolódik, melyre Keresztelő János is buzdít az evangéliumban.

Az *alleluja vers* (Lk 3, 4. 6) elővételezi az evangéliumi szavakat, hangsúlyozva a készület aktualitását és az üdvösség közeledtét: „Készítsétek elő az Úr útját, egyengessétek ösvényét, és minden ember meglátja az Üdvözítőt, akit elküld az Isten.”

Az *egyetemes könyörgésekben* ismét megjelenik a bűnbánat fontossága, majd a könyörgéseket lezáró papi ima foglalja össze az eddig elhangzottakat: „Te küldötteid által megígérted nekünk az üdvösséget. Add, hogy parancsaid útján járva teljesítsük mindig szent akarodat, és így méltók legyünk ígéreted elnyerésére!”

Az első *adventi prefációban* visszaköszön az üdvösség, illetve az Úr érkezésének gondolata: „Ő első eljövetelekor magát megalázva testet öltött, teljesítette a kezdettől fogva neki rendelt küldetést, – és megnyitotta számunkra az örök üdvösség útját: hogy amikor dicsőséges fényben újra eljön – látható valóságban nyerjük el, amit most ígéretében bízva várunk.” Az *áldozási énekben* (Bár 5, 5; 4, 36) az olvasmányban már idézett Báruk könyvéből hallhatunk részleteket: „Kelj föl, Jeruzsálem, állj a magaslatra, és nézd az örömet, amely Istentől jön!”

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Sion népe (507)

<http://nepenektar.hu/idoszak/advent/liturgia/4/intr/48/sion-nepe-populus-sion>

Sionból ragyog fel (508)

<http://nepenektar.hu/idoszak/advent/liturgia/4/gr/49/sionbol-ragyog-fel-ex-sion-species>

GITÁROS ÉNEKEK

Borka Zsolt: Advent

<https://www.youtube.com/watch?v=45MJhDzhS9s>

Várj és ne félj (Taize)

<https://www.youtube.com/watch?v=Ko5zroVOEwU>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰ

R. Lukátsi Vilma – Végtelen Adventek

Majd, ha elmúlik az ünnep, a karácsony,
S elalszik a gyertya a zöld fenyőágon...
Vajon... kialszik-e a fény a szemedben?
Ádventi nép! Vársz-e, élsz-e reményedben?

A Messiás eljött, de nem úgy, mint várták,
Nem fogadták be Őt, tagadták, utálták,
Hiszen királyt vártak, hatalmi jelt, pálcát,
Meg akarták mérni Isten igazságát,
És nem értették Isten Golgotáját...
És nem értették meg Isten Történelmét.
És nem értették meg Irgalmát, kegyelmét.
Azt, hogy az öröktől fogva élő Ige
Alázatosan jött le szolgálni ide.

S végigjárta minden lépését az útnak...
A próféciák is mind-mind ide futnak –
– De itt van kezdete már a másik útnak.

Később megértették, s szerte a világon,
Évente új várás indul, új karácsony.
Aztán... ahogy elmúlt a várásnak vége,
Indulunk ismét a köznapok elébe...

A Messiás eljön, de nem úgy, mint várják,
De aki megérti Isten Golgotáját,
Annak adventje nem „karácsonyi advent.”
Mert tudja, visszajő onnan, ahová ment!
És amikor zsendül a fügefa virág:
A KEGYELEM betelt, s eljő az IGAZSÁG!

Ádventi nép! Ma már az örömhír csendül,
Emeld fel szemedet: a fügefa zsendül.
Vedd füledbe szavát, ígéretét zengőn;
Várd igaz adventtel: eljön, eljön, eljön!

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- Hogyan készülök az Úr eljövetelére?
- Készítem-e az Úr útját, vagy csak a sajátomat építgetem?

A szentmise első könyörgése

Mindenható, irgalmas Istenünk, segíts, hogy szent vágyakozással siessünk Fiad elé. Örök bölcsességeddel nevelj minket, hogy evilági elfoglaltságaink ne akadályozzanak találkozásunkban szent Fiaddal. Aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el a készület Lelkét, hogy Keresztelő János tanítása szerint jól meg tudjam élni az adventi várakozás idejét! Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit! (Lk 3,1-6)

(Forrás: Pixabay)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Isten Szava engem is eltölt: fölöttem, bennem s előttem van, hogy formáljon, gyógyítson, és hogy utat mutasson.
- Isten mindig küld embereket a világba, hogy Őt hirdessék - ma is.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Legyünk Isten hírnökei a saját környezetünk számára!
- Legyek napi kapcsolatban Isten Szavával!
- Habozás nélkül válaszoljak Isten hívására, ahogyan Keresztelő János is tette!

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyagok*, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Advent 2. vasárnap („C” év)

Borítófotó © Pixabay

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az [SBLGNT](https://sblgnt.org) (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: [Vatikán online archívuma](https://vatican.va) (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Szent Ágoston és Nazianzi Szent Gergely gondolatait a Catena Aurea

angol nyelvű kiadása alapján Haász Rebeka Anna fordította

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

R. Lukátsi Vilma: Végtelen Adventek – <https://keresztvenversek.wordpress.com/tag/jezus-eljovetele>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a lectio divina munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalvi Ildikó, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2021

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelcím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu